

Sbírka soudních rozhodnutí

USNESENÍ SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)

10. dubna 2018*

„Řízení o předběžné otázce – Naléhavé řízení o předběžné otázce – Článek 99 jednacího řádu Soudního dvora – Justiční spolupráce v občanských věcech – Příslušnost ve věcech rodičovské zodpovědnosti – Péče o dítě – Nařízení (ES) č. 2201/2003 – Články 8, 10 a 13 – Pojem ‚obvyklé bydliště‘ dítěte – Rozhodnutí vydané soudem členského státu o místu bydliště dítěte – Neoprávněné odebrání [protiprávní přemístění] nebo zadržení – Příslušnost v případech únosu dítěte“

Ve věci C-85/18 PPU,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Judecătoria Oradea (soud prvního stupně v Oradeji Rumunsko) ze dne 4. října 2017, došlým Soudnímu dvoru dne 8. února 2018, v řízení

CV

proti

DU,

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení R. Silva de Lapuerta, předsedkyně senátu, C. G. Fernlund, A. Arabadžev, S. Rodin (zpravodaj) a E. Regan, soudci,

generální advokát: P. Mengozzi,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s ohledem na návrh předsedy Soudního dvora ze dne 20. února 2018, aby v souladu s čl. 107 jednacího řádu Soudního dvora byla přezkoumána nezbytnost projednat tuto žádost o rozhodnutí o předběžné otázce v naléhavém řízení,

s ohledem na rozhodnutí prvního senátu ze dne 28. února 2018 projednat tuto žádost o rozhodnutí o předběžné otázce v naléhavém řízení,

vydává toto

* Jednací jazyk: rumunština.

Usnesení

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 (Úř. věst. 2003, L 338, s. 1; Zvl. vyd. 19/06, s. 243).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi CV a DU, rodiči nezletilého dítěte, ve věci určení místa bydliště nezletilého dítěte a úpravy výživného na péči o toto dítě.

Právní rámec

Mezinárodní právo

- 3 Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí, sjednaná v Haagu dne 25. října 1980 (dále jen „Haagská úmluva z roku 1980“), má za cíl – jak vyplývá z její preambule – zejména chránit děti mezinárodní úpravou před škodlivými účinky jejich protiprávního přemístění nebo zadržování a stanovit postupy k zajištění jejich bezodkladného návratu do státu jejich obvyklého bydliště. Tato úmluva byla ratifikována všemi členskými státy Evropské unie.
- 4 Článek 3 této úmluvy stanoví:

„Přemístění nebo zadržení dítěte se považuje za protiprávní, jestliže:

- a) bylo porušeno právo péče o dítě, které má osoba, instituce nebo kterýkoliv jiný orgán buď společně, nebo samostatně, podle právního řádu státu, v němž dítě mělo své obvyklé bydliště bezprostředně před přemístěním nebo zadržením;
- b) v době přemístění nebo zadržení bylo toto právo skutečně vykonáváno, společně nebo samostatně, nebo by bylo takto vykonáváno, kdyby bylo nedošlo k přemístění či zadržení.

Právo péče o dítě uvedené v písm. a) může vyplývat zejména ze zákonů nebo ze soudního nebo správního rozhodnutí nebo z dohody platné podle právního řádu daného státu.“

Unijní právo

Nařízení č. 2201/2003

- 5 Body 12 a 17 odůvodnění nařízení č. 2201/2003 uvádějí:

„(12) Pravidla pro určení příslušnosti ve věcech rodičovské zodpovědnosti stanovená tímto nařízením jsou formulována s ohledem na nejlepší zájmy dítěte, zejména na blízkost. To znamená, že příslušným by měl být především soud členského státu, ve kterém má dítě své obvyklé bydliště, s výjimkou určitých případů změny bydliště dítěte, nebo soud určený dohodou nositelů rodičovské zodpovědnosti.

[...]

- (17) V případech neoprávněného odebrání [protiprávního přemístění] nebo zadržení dítěte by mělo být neprodleně zajištěno navrácení dítěte, proto by se měla nadále používat [Haagská úmluva z roku 1980], doplněná ustanoveními tohoto nařízení, zejména článkem 11. [...]“

6 Článek 1 tohoto nařízení, nadepsaný „Oblast působnosti“, stanoví:

„1. Toto nařízení se bez ohledu na druh soudu vztahuje na občanskoprávní věci týkající se:

- a) rozvodu, rozluky nebo prohlášení manželství za neplatné;
- b) přiznání, výkonu, převedení a úplného nebo částečného odnětí rodičovské zodpovědnosti.

2. Věci uvedené v odst. 1 písm. b) se mohou zejména týkat

- a) práva péče o dítě a práva na styk s dítětem;

[...]

3. Toto nařízení se nevztahuje na

[...]

- e) vyživovací povinnosti;

[...]“

7 Článek 2 uvedeného nařízení, nadepsaný „Definice“, stanoví:

„Pro účely tohoto nařízení:

[...]

7. ‚rodičovskou zodpovědností‘ se rozumějí veškerá práva a povinnosti fyzické nebo právnické osoby týkající se dítěte nebo jmění dítěte, která jsou jí svěřena rozhodnutím, právními předpisy nebo právně závaznou dohodou. Tento pojem zahrnuje především právo péče o dítě a právo na styk s dítětem;

8. ‚noselem rodičovské zodpovědnosti‘ se rozumí osoba, která má rodičovskou zodpovědnost k dítěti;

9. ‚právem péče o dítě‘ se rozumějí práva a povinnosti týkající se péče osoby o dítě, a zejména právo určit místo bydliště dítěte;

[...]

11. ‚neoprávněným odebráním [protiprávním přemístěním] nebo zadržením‘ se rozumí odebrání [přemístění] nebo zadržení dítěte,

- a) kterým je porušováno právo péče o dítě vyplývající ze soudního rozhodnutí, ze zákona nebo z právně závazné dohody podle právních předpisů členského státu, ve kterém mělo dítě své obvyklé bydliště bezprostředně před odebráním [přemístěním] nebo zadržením,

a

- b) za předpokladu, že v době odebrání [přemístění] nebo zadržení bylo skutečně vykonáváno právo péče o dítě, ať společně nebo samostatně, nebo by toto právo bylo vykonáváno, kdyby k odebrání [přemístění] nebo zadržení nedošlo. Péče o dítě se považuje za vykonávanou společně v případě, kdy podle rozhodnutí nebo ze zákona jeden z nositelů rodičovské zodpovědnosti nemůže rozhodnout o místě bydliště dítěte bez souhlasu jiného nositele rodičovské zodpovědnosti.“

8 Článek 8 téhož nařízení, nadepsaný „Obecná příslušnost“, stanoví:

„1. Soudy členského státu jsou příslušné ve věci rodičovské zodpovědnosti k dítěti, které má v době podání žaloby obvyklé bydliště na území tohoto členského státu.

2. Odstavec 1 platí s výhradou článků 9, 10 a 12.“

9 Článek 10 nařízení č. 2201/2003, nadepsaný „Příslušnost v případech únosu dítěte“, stanoví:

„V případech neoprávněného odebrání [protiprávního přemístění] nebo zadržení dítěte jsou soudy členského státu, ve kterém mělo dítě obvyklé bydliště bezprostředně před svým neoprávněným odebráním [protiprávním přemístěním] nebo zadržením, příslušné do doby, kdy dítě získá obvyklé bydliště v jiném členském státě, a

a) každá osoba, orgán nebo jiný subjekt mající právo péče o dítě dá souhlas k odebrání [přemístění] nebo zadržení,

nebo

b) dítě mělo bydliště v jiném členském státě po dobu nejméně jednoho roku poté, co se osoba, orgán nebo jiný subjekt mající právo péče o dítě dozvěděla nebo se měla dozvědět místo, kde se dítě nachází, dítě si ve svém novém prostředí zvyklo a byla splněna nejméně jedna z těchto podmínek:

- i) do jednoho roku poté, kdy se nositel práva péče o dítě dozvěděl nebo se měl dozvědět místo pobytu dítěte, nebyla podána žádost o navrácení dítěte u příslušných orgánů členského státu, kam bylo dítě odebráno [přemístěno] nebo kde je zadržováno;
- ii) žádost o navrácení dítěte podaná nositelem práva péče o dítě byla vzata zpět a ve lhůtě stanovené v bodě i) nebyla podána nová žádost;
- iii) věc projednávaná u soudu v členském státě, ve kterém mělo dítě obvyklé bydliště bezprostředně před svým neoprávněným odebráním [protiprávním přemístěním] nebo zadržením, byla uzavřena podle čl. 11 odst. 7;
- iv) soudy členského státu, ve kterém mělo dítě obvyklé bydliště bezprostředně před neoprávněným odebráním [protiprávním přemístěním] nebo zadržením, vydaly rozhodnutí o právu péče o dítě, které neobsahuje navrácení dítěte.“

10 Článek 11 tohoto nařízení, nadepsaný „Navrácení dítěte“, stanoví:

„1. V případě, že osoba, orgán nebo jiný subjekt mající právo péče o dítě požádá příslušné orgány v členském státě o vydání rozhodnutí na základě Haagské úmluvy [z roku 1980], aby dosáhl navrácení dítěte, které bylo neoprávněně odebráno [protiprávně přemístěno] do jiného členského státu nebo zadrženo v jiném členském státě než v členském státě, ve kterém mělo dítě obvyklé bydliště bezprostředně před neoprávněným odebráním [protiprávním přemístěním] nebo zadržením, použijí se odstavce 2 až 8.

[...]

3. Soud, u kterého je podána žádost o navrácení dítěte uvedená v odstavci 1, jedná v řízení o žádosti rychle, přičemž využívá nejrychlejší postupy, které vnitrostátní právo umožňuje.

Aniž je dotčen první pododstavec, vydá soud s výjimkou případů, kdy to neumožňují mimořádné okolnosti, rozhodnutí do šesti týdnů od podání žádosti.

[...]“

- 11 Článek 13 uvedeného nařízení, nadepsaný „Příslušnost založená na přítomnosti dítěte“, v odstavci 1 uvádí:

„V případech, že nelze zjistit obvyklé bydliště dítěte a nelze určit soudní příslušnost podle článku 12, jsou příslušné soudy členského státu, ve kterém se dítě nachází.“

Nařízení (ES) č. 4/2009

- 12 Nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností (Úř. věst. 2009, L 7, s. 1, a oprava Úř. věst. 2011, L 131, s. 26) se podle jeho čl. 1 odst. 1 použije na „vyživovací povinnosti vyplývající z rodinných vztahů, rodičovství, manželství nebo švagrovství“.

- 13 Článek 3 tohoto nařízení, nadepsaný „Obecn[á] ustanovení“, zní takto:

„K rozhodování ve věcech vyživovacích povinností je v členských státech příslušný

[...]

d) soud, který je podle práva místa soudu příslušný pro řízení o rodičovské zodpovědnosti, souvisí-li záležitost vztahující se k vyživovacím povinnostem s tímto řízením, ledaže je tato příslušnost odvozena výlučně ze státní příslušnosti jedné ze stran.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 14 Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že CV a DU, rumunští státní příslušníci, tvořili nesezdaný pár a společně žili v Portugalsku. Mají jedno dítě, které se narodilo dne 29. října 2010 v tomto členském státě. Jejich syn má portugalskou státní příslušnost.
- 15 Rodiče se v červenci 2015 odloučili. Matka DU opustila společné bydliště. Jejich dítě zůstalo žít se svým otcem CV.
- 16 Po této rozluce vykonávali rodiče v souladu s portugalským právem rodičovskou odpovědnost společně, což mimo jiné zahrnuje právo určit místo bydliště dítěte.
- 17 Matka podala dne 11. dubna 2016 u portugalského soudu návrh za účelem dosáhnout toho, aby jí dítě bylo svěřeno do péče.
- 18 Dne 25. dubna 2016 opustil otec Portugalsko, aby se vydal do Rumunska, a bez souhlasu matky s sebou vzal svého syna.
- 19 Portugalský soud prozatímním opatřením ze dne 15. července 2016 vyhověl návrhu matky tím, že svěřil dítě do její péče.
- 20 Dne 4. dubna 2017 se matka obrátila na příslušné rumunské soudy s cílem dosáhnout na základě Haagské úmluvy z roku 1980 navrácení svého dítěte. Z toho důvodu zahájil Tribunalul București (soud prvního stupně v Bukurešti, Rumunsko) řízení o mezinárodním únosu dítěte.

- 21 Následně tento soud civilním rozsudkem nařídil navrácení dotyčného dítěte do Portugalska z důvodu, že tento stát je třeba považovat za členský stát obvyklého bydliště tohoto dítěte. Toto rozhodnutí bylo potvrzeno rozsudkem Curtea de Apel București (odvolací soud v Bukurešti, Rumunsko) ze dne 16. srpna 2017, v kterém bylo dále rozhodnuto, že s ohledem na protiprávnost přemístění dítěte z Portugalska do Rumunska nemůže být Rumunsko považováno za stát bydliště dítěte.
- 22 Bez ohledu na uvedené řízení podal otec dne 21. dubna 2017 žalobu k Judecătoria Oradea (soud prvního stupně v Oradeji, Rumunsko), který je předkládajícím soudem, s cílem, aby tento soud určil, že místo bydliště dotyčného dítěte je v místě otcova bydliště v Rumunsku, a aby matce tohoto dítěte byla uložena povinnost platit výživné a uhradit náklady řízení.
- 23 V tomto ohledu CV mimo jiné tvrdí, že od okamžiku, kdy DU opustila společné bydliště, navštěvovala jejich dítě pouze sporadicky a nepřispívala k jeho výživě ani výchově. Tato situace trvá dodnes, přičemž DU má podle něj se svým dítětem pouze telefonický kontakt, a to jednou za měsíc.
- 24 DU ve své žalobní odpovědi navrhuje zamítnutí žaloby a vznáší podle článku 132 rumunského občanského soudního řádu námitku v nepřislušnosti předkládajícího soudu, přičemž se dovolává článku 8 nařízení č. 2201/2003 a skutečnosti, že příslušné rumunské soudy, které zahájily řízení o únosu dítěte, rozhodly výše uvedenými rozsudky tak, že trvalé bydliště jejich dítěte je v Portugalsku.
- 25 V návaznosti na uplatnění uvedené námítky nepřislušnosti otec navrhl, aby předkládající soud položil Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se výkladu pojmu „obvyklé bydliště“ dítěte, jenž je použit v článku 8 nařízení č. 2201/2003.
- 26 Předkládající soud uvádí, že na prvním místě musí posoudit námitku nepřislušnosti vznesenou matkou dotyčného dítěte, a za účelem vydání rozhodnutí v této věci bude muset vycházet z uvedeného pojmu „obvyklé bydliště“.
- 27 V tomto ohledu předkládající soud poznamenává, že ačkoli ke dni zahájení sporu v původním řízení mělo dotyčné dítě obvyklé bydliště u svého otce v Oradeji v Rumunsku, rozhodly příslušné rumunské soudy rozsudky uvedenými výše v bodě 21 tohoto usnesení, že přemístění tohoto dítěte z Portugalska do Rumunska bylo protiprávní a místo jeho obvyklého bydliště se nachází v Portugalsku.
- 28 Za těchto okolností se Judecătoria Oradea (soud prvního stupně v Oradeji) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
- „ 1) Musí být pojem ‚obvyklé bydliště‘ dítěte ve smyslu čl. 8 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 vykládán v tom smyslu, že toto obvyklé bydliště odpovídá místu, v němž je dítě do určité míry začleněno do sociálního a rodinného prostředí, bez ohledu na skutečnost, že po přemístění dítěte s jeho otcem na území státu, ve kterém se nezletilá osoba začlenila do tohoto sociálního a rodinného prostředí, bylo vydáno soudní rozhodnutí v jiném členském státu? Anebo je třeba v takovém případě použít ustanovení článku 13 nařízení č. 2201/2003, která stanoví příslušnost založenou na přítomnosti dítěte?
- 2) Je pro účely určení obvyklého bydliště relevantní skutečnost, že nezletilá osoba má státní příslušnost členského státu, ve kterém bydlí se svým otcem, v situaci, kdy její rodiče mají pouze rumunskou státní příslušnost?“

K naléhavému řízení

- 29 Memorandem ze dne 20. února 2018 navrhl předseda Soudního dvora na základě čl. 107 odst. 3 jednacího řádu Soudního dvora senátu určenému pro tyto účely, a sice prvnímu senátu, aby přezkoumal nezbytnost projednat tuto žádost o rozhodnutí o předběžné otázce v naléhavém řízení.

- 30 V tomto ohledu je třeba připomenout, že z judikatury vyplývá, že Soudní dvůr uznává naléhavost rozhodnutí v situacích přemístění dítěte zejména tehdy, jestliže odloučení dítěte od rodiče může zhoršit nebo poškodit stávající nebo budoucí vztahy mezi dítětem a daným rodičem a způsobit duševní újmu (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 22. prosince 2010, Aguirre Zarraga, C-491/10 PPU, EU:C:2010:828, bod 39).
- 31 Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že dotyčné dítě, které má sedm let, žije se svým otcem v Rumunsku déle než dva roky a od své matky žijící v Portugalsku je odloučeno. Předkládající soud v tomto ohledu připomíná, že příslušné rumunské soudy, které zahájily řízení o mezinárodním únosu dítěte ve smyslu Haagské úmluvy z roku 1980, rozhodly pravomocným rozsudkem o protiprávnosti přemístění tohoto dítěte z Portugalska do Rumunska. Předkládající soud rovněž uvádí, že v řízení, které před ním bylo vedeno, CV tvrdil, že DU s jejich dítětem udržuje pouze telefonický kontakt jednou za měsíc.
- 32 Za těchto okolností a vzhledem k tomu, že dotyčné dítě je z hlediska svého vývoje v citlivém věku, by pokračování stávající situace mohlo závažně, či dokonce nenapravitelně narušit vztah tohoto nezletilého dítěte s jeho matkou. Dále vzhledem k tomu, že sociální a rodinné začlenění dotyčného dítěte v členském státě jeho současného bydliště je podle tvrzení předkládacího soudu již dostatečně rozvinuté, pokračování této situace by mohlo dále ohrozit začlenění tohoto dítěte do jeho rodinného a sociálního prostředí v případě navrácení do Portugalska (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 22. prosince 2010, Aguirre Zarraga, C-491/10 PPU, EU:C:2010:828, bod 40).
- 33 Za těchto podmínek první senát Soudního dvora dne 28. února 2018 na návrh soudce zpravodaje po vyslechnutí generálního advokáta rozhodl projednat tuto žádost o rozhodnutí o předběžné otázce v naléhavém řízení o předběžné otázce.

K předběžným otázkám

- 34 Soudní dvůr může kdykoli rozhodnout usnesením s odůvodněním podle článku 99 jednacího řádu na návrh soudce zpravodaje a po vyslechnutí generálního advokáta, jestliže se položená předběžná otázka shoduje s otázkou, o níž již Soudní dvůr rozhodl, odpověď na tuto otázku lze jasně vyvodit z judikatury nebo o odpovědi na položenou předběžnou otázku nelze rozumně pochybovat.
- 35 Toto ustanovení je třeba použít v projednávané věci.
- 36 Nejprve je třeba připomenout, že okolnost, že vnitrostátní soud formuloval předběžnou otázku po formální stránce tak, že odkázal na určitá ustanovení unijního práva, nebrání tomu, aby Soudní dvůr tomuto soudu poskytl všechny prvky výkladu, které mohou být pro rozsouzení věci, jež mu byla předložena, užitečné, ať již na ně posledně uvedený ve svých otázkách odkázal, či nikoli (viz zejména rozsudek ze dne 29. září 2016, Essent Belgium, C-492/14, EU:C:2016:732, bod 43, a ze dne 15. února 2017, W a V, C-499/15, EU:C:2017:118, bod 45).
- 37 V tomto ohledu musí Soudní dvůr odpovědět na otázky položené předkládajícím soudem, aby mu umožnil rozhodnout o námitce nepřislušnosti vznesené DU před předkládajícím soudem na základě článku 8 nařízení č. 2201/2003, jelikož předkládající soud uvádí, že tuto námitku musí posoudit před ostatními námitkami a před věcí samou.
- 38 V tomto kontextu je třeba konstatovat, že ve věci v původním řízení jde o neoprávněné odebrání [protiprávní přemístění] dítěte ve smyslu čl. 3 prvního pododstavce Haagské úmluvy z roku 1980 a čl. 2 bodu 11 nařízení č. 2201/2003.

- 39 Z těchto ustanovení vyplývá, že o protiprávnost přemístění nebo zadržení dítěte, jehož definice se velmi podobá uvedeným ustanovením, se jedná tehdy, když došlo k přemístění nebo zadržení dítěte, kterým je porušováno právo péče o dítě vyplývající ze soudního rozhodnutí, ze zákona nebo z právně závazné dohody podle právních předpisů členského státu, ve kterém mělo dítě své obvyklé bydliště bezprostředně před přemístěním nebo zadržením (viz rozsudek ze dne 8. června 2017, OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, bod 36).
- 40 V projednávaném případě bylo dítě, o které se jedná ve věci v původním řízení, přemístěno jeho otcem do Rumunska bez souhlasu matky v rozporu s právem péče o dítě, které bylo rodičům přiznáno společně na základě práva členského státu, v kterém mělo dítě své obvyklé bydliště bezprostředně před tímto přemístěním, tedy v Portugalské republice. Je rovněž nesporné, že rumunské soudy, u kterých byla na základě článku 11 nařízení č. 2201/2003 podána žádost o přijetí rozhodnutí na základě Haagské úmluvy z roku 1980 o navrácení tohoto dítěte, potvrdily pravomocným rozsudkem protiprávnost uvedeného přemístění tím, že nařídily navrácení dítěte do Portugalska.
- 41 Z toho vyplývá, že za takových okolností, jako jsou okolnosti dotčené ve věci v původním řízení, musí být příslušnost soudu členského státu ve věcech rodičovské zodpovědnosti k dítěti, které bylo přemístěno protiprávně, určena nikoliv s ohledem na pravidlo pro určení obecné příslušnosti soudů, které je upraveno v čl. 8 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 a uvedeno v předběžných otázkách, které předpokládá legální přemístění do jiného členského státu (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 22. prosince 2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, bod 42).
- 42 V souladu s čl. 8 odst. 2 nařízení č. 2201/2003 se pravidlo pro určení obecné příslušnosti soudů upravené v odstavci 1 uvedeného článku použije mimo jiné s výhradou ustanovení článku 10 tohoto nařízení, který stanoví zvláštní pravidlo v případech protiprávního přemístění nebo zadržení dítěte.
- 43 Kromě toho je třeba poukázat na to, že otázky položené předkládajícím soudem se týkají pouze výkladu nařízení č. 2201/2003, ačkoli z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že věc v původním řízení se týká nejen rodičovské zodpovědnosti, ale i vyživovací povinnosti, na kterou se podle čl. 1 odst. 3 písm. e) tohoto nařízení uvedené nařízení nevztahuje.
- 44 V souladu s judikaturou připomenutou v bodě 36 tohoto usnesení je proto třeba přeformulovat položené otázky tak, aby se vztahovaly k článku 10 nařízení č. 2201/2003, týkajícímu se příslušnosti v případě únosu dítěte, a k článku 3 nařízení č. 4/2009, týkajícímu se příslušnosti k rozhodování ve věcech vyživovací povinnosti.
- 45 S ohledem na výše uvedené je třeba mít za to, že podstatou otázek předkládacího soudu, které je třeba zkoumat společně, je, zda článek 10 nařízení č. 2201/2003 a článek 3 nařízení č. 4/2009 musí být vykládány v tom smyslu, že soudy členského státu, do kterého bylo nezletilé dítě protiprávně přemístěno jedním ze svých rodičů, jsou příslušné k rozhodnutí o návrhu podaném tímto rodičem, pokud jde o právo péče o dítě a vyživovací povinnost vůči tomuto dítěti, pokud v návaznosti na toto přemístění vykazuje dítě jistou míru sociálního a rodinného začlenění v rámci tohoto členského státu, jehož jsou mimoto oba jeho rodiče státní příslušníci, avšak existuje prozatímní soudní rozhodnutí vynesené soudy členského státu, v němž dítě pobývalo před uvedeným přemístěním, kterým bylo dítě svěřeno do péče druhému rodiči a bydliště dítěte bylo určeno na adrese tohoto druhého rodiče v členském státě původního obvyklého bydliště dítěte, jehož je dítě rovněž státním příslušníkem.
- 46 V případech protiprávního přemístění dětí přiznává článek 10 nařízení č. 2201/2003 obecně příslušnost soudů ve věci rodičovské zodpovědnosti soudům toho členského státu, v němž mělo dítě své obvyklé bydliště bezprostředně před svým přemístěním. Tato příslušnost v zásadě trvá a přechází pouze tehdy, pokud dítě získá obvyklé bydliště v jiném členském státu a rovněž je splněna některá z alternativních podmínek uvedených v témže článku 10 (rozsudek ze dne 1. července 2010, Povse, C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, bod 41).

- 47 Ve věci v původním řízení je nesporné, že dotyčné dítě mělo bezprostředně před svým protiprávním přemístěním do Rumunska obvyklé bydliště v Portugalsku.
- 48 Pokud jde o dopad takového prozatímního rozhodnutí soudu, kterým se svěruje právo péče o dítě, jako je rozhodnutí vydané portugalskými soudy ve věci v původním řízení, kterým bylo bydliště dotyčného dítěte určeno v místě bydliště matky v Portugalsku, je třeba připomenout, že článek 10 nařízení č. 2201/2003 upravuje právě situaci, kdy dítě získá nové obvyklé bydliště v návaznosti na protiprávní přemístění nebo zadržení (rozsudek ze dne 8. června 2017, OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, bod 55). Jak již bylo uvedeno v bodě 39 tohoto usnesení, protiprávnost přemístění nebo zadržení je dána zejména tehdy, pokud je porušováno právo péče o dítě vyplývající ze soudního rozhodnutí.
- 49 V důsledku toho nemůže být takové prozatímní soudní rozhodnutí rozhodující pro určení „obvyklého bydliště“ dotyčného dítěte ve smyslu nařízení č. 2201/2003, jelikož tento pojem „obvyklé bydliště“ odráží především skutkovou otázku (rozsudek ze dne 8. června 2017, OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, bod 54).
- 50 I za předpokladu, že by ve věci v původním řízení dítě získalo nové obvyklé bydliště ve smyslu tohoto nařízení v Rumunsku, je také třeba konstatovat, jak bylo připomenuto v bodě 46 tohoto usnesení, že dotčený soud se může prohlásit za příslušný na základě článku 10 uvedeného nařízení namísto soudů členského státu, v němž toto dítě mělo své obvyklé bydliště bezprostředně před svým přemístěním, pouze tehdy, pokud by byla rovněž splněna některá z alternativních podmínek uvedených v tomto čl. 10 písm. a) a b).
- 51 Soudní dvůr již měl v tomto ohledu příležitost zdůraznit, že nařízení č. 2201/2003 má odrazovat od únosů dětí mezi členskými státy a že takový protiprávní únos dítěte, jako je únos dotčený ve věci v původním řízení, nesmí mít v zásadě za následek přechod příslušnosti ze soudů členského státu, ve kterém mělo dítě své obvyklé bydliště před svým přemístěním, na soudy členského státu, do něhož se dítě dostalo, a to ani tehdy, když po únosu dítě v tomto druhém členském státu získalo obvyklé bydliště. Soudní dvůr měl proto za to, že podmínky uvedené v čl. 10 písm. a) a b) nařízení č. 2201/2003 je třeba vykládat restriktivně (rozsudek ze dne 1. července 2010, Povse, C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, body 43 až 45).
- 52 Ve věci v původním řízení přitom ze spisu předloženého Soudnímu dvoru nijak nevyplývá, že je některá z těchto podmínek splněna. S ohledem na návrhy podané matkou dítěte k portugalským a rumunským soudům totiž nelze hovořit o souhlasu k odebrání [přemístění] nebo zadržení dítěte daném osobou mající právo péče o dítě ve smyslu čl. 10 písm. a) nařízení č. 2201/2003. S ohledem na žádost o navrácení dítěte, která byla podána méně než jeden rok ode dne přemístění dotyčného dítěte a které rumunské soudy vyhověly, a jelikož se nezdá, že portugalské soudy vydaly rozhodnutí o právu péče o dítě, které neobsahuje navrácení dítěte, nelze žádnou z podmínek uvedených v čl. 10 písm. b) tohoto nařízení považovat za splněnou.
- 53 Z toho důvodu je třeba mít za to, že v takové situaci, jako je situace dotčená ve věci v původním řízení, jsou v souladu s článkem 10 nařízení č. 2201/2003 pro rozhodnutí o žádosti týkající se práva péče o toto dítě příslušné soudy členského státu, v kterém mělo dotyčné dítě obvyklé bydliště bezprostředně před jeho protiprávním přemístěním.
- 54 Pokud jde o příslušnost předkládajícího soudu rozhodnout o návrhu na úpravu vyživovací povinnosti, je třeba připomenout, že čl. 3 písm. d) nařízení č. 4/2009 stanoví, že k rozhodování ve věcech vyživovací povinnosti může být v členských státech příslušný soud, který je podle práva místa soudu příslušný pro řízení o rodičovské zodpovědnosti, souvisí-li záležitost vztahující se k vyživovacím povinnostem s tímto řízením, ledaže je tato příslušnost odvozena výlučně ze státní příslušnosti jedné ze stran. V souladu s tímto ustanovením bude soud příslušný podle článku 10 nařízení č. 2201/2003 v zásadě příslušný i k rozhodnutí o návrhu na úpravu vyživovací povinnosti souvisejícím s řízením

o rodičovské zodpovědnosti, které u něj bylo případně zahájeno (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 12. listopadu 2014, L, C-656/13, EU:C:2014:2364, bod 35, a usnesení ze dne 16. ledna 2018, PM, C-604/17, nezveřejněné, EU:C:2018:10, bod 32).

- 55 Jak vyplývá z bodu 53 tohoto usnesení, jelikož rumunské soudy nejsou podle článku 10 nařízení č. 2201/2003 příslušné k rozhodnutí o návrhu týkajícím se rodičovské zodpovědnosti k dítěti, o které se jedná v původním řízení, nejsou příslušné ani k rozhodnutí o návrhu na úpravu vyživovací povinnosti na základě čl. 3 písm. d) nařízení č. 4/2009. Ze spisu, který má Soudní dvůr k dispozici, kromě toho nevyplývá, že by tyto soudy přesto mohly být příslušné k rozhodnutí ve věci vyživovací povinnosti na jiném základě nařízení č. 4/2009.
- 56 S ohledem na poznatky, které má Soudní dvůr, proto není předkládající soud příslušný k rozhodnutí o návrhu týkajícím se práva péče o dítě ani o návrhu na úpravu vyživovací povinnosti k dítěti rodičů CV a DU, přičemž příslušné jsou portugalské soudy.
- 57 S ohledem na výše uvedené je třeba odpovědět na položené otázky tak, že článek 10 nařízení č. 2201/2003 a článek 3 nařízení č. 4/2009 musí být vykládány v tom smyslu, že v takové věci, jako je věc v původním řízení, kdy bylo dítě, které mělo obvyklé bydliště v členském státě, neoprávněně odebráno [protiprávně přemístěno] jedním ze svých rodičů do jiného členského státu, nejsou soudy tohoto jiného členského státu příslušné k rozhodnutí o návrhu týkajícím se práva péče o dítě nebo o návrhu týkajícím se stanovení vyživovací povinnosti k uvedenému dítěti, jestliže nic nenaznačuje, že druhý rodič souhlasil s odebráním [přemístěním] dítěte nebo že nepodal žádost o navrácení tohoto dítěte.

K nákladům řízení

- 58 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

Článek 10 nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 a článek 3 nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností musí být vykládány v tom smyslu, že v takové věci, jako je věc v původním řízení, kdy bylo dítě, které mělo obvyklé bydliště v členském státě, neoprávněně odebráno [protiprávně přemístěno] jedním ze svých rodičů do jiného členského státu, nejsou soudy tohoto jiného členského státu příslušné k rozhodnutí o návrhu týkajícím se práva péče o dítě nebo o návrhu týkajícím se stanovení vyživovací povinnosti k uvedenému dítěti, jestliže nic nenaznačuje, že druhý rodič souhlasil s odebráním [přemístěním] dítěte nebo že nepodal žádost o navrácení tohoto dítěte.

Podpisy.